

Neysluviðmið 2018

Ágúst Arnórsson

Hagfræðistofnun Háskóla Íslands

3. desember 2018

1 Kynning

Tilgangur neysluviðmiða

Útgjaldakönnun Hagstofunnar 2018

Uppfærslan 2018

2 Aðferð

Dæmigerð viðmið

Grunnviðmið

3 Niðurstöður

Dæmigerð viðmið

Grunnviðmið

Í neysluviðmiðum felst hvorki endanlegur sannleikur um neyslu einstakra heimila né hvað einstaklingar eða einstakar fjölskyldur þurfa sér til framfæris. Eðli málsins samkvæmt verða þau aldrei endanleg þar sem þeim er ætlað að endurspegla fjölbreytilegar neysluneytur ólíkra fjölskyldugerða á hverjum tíma. Engu að síður ber okkur skylda til að reyna að nálgast eðlileg grunnviðmið, sem nýta má við umfjöllun og ákvarðanatöku um bætur og laun hjá ríki og sveitarfélögum, sem og viðmið við gerð kjarasamninga - viðmið sem tryggja fólki sómasamlega framfærslu.

Guðbjartur Hannesson f. velferðarráðherra

Kynning

- Neysluviðmið fyrst birt árið 2011.
- Byggja á rannsókn Hagstofunnar á útgjöldum heimila.
 - ▶ Eiga að endurspeglar dæmigert neyslustig á tilteknum tíma.
 - ▶ Hafa verið uppfærð sex sinnum frá fyrstu útgáfu.
 - Ýmist uppfærð með vísitölu neysluverðs eða á grunni gagna frá Hagstofunni.

Útgjaldakönnun Hagstofunnar 2018

- Samfelld rannsókn á útgjöldum heimila árin 2013-2016.
 - ▶ En kemur út árið 2018.
- Meta vægi hverjar vöru og þjónustu í útgjöldum sem er nauðsynlegur liður við smíði vísitölu neysluverðs.
- Tvíþætt rannsókn:
 - ▶ Þátttakendur halda bókhald yfir útgjöld yfir tveggja vikna skeið.
 - ▶ Sérathugun (viðtal eða skýrsla) fyrir árstíðarbundin eða sjaldgæf útgjöld yfir þriggja mánaða tímabil.
- Nær ekki til útgjalda erlendis.

Útgjaldakönnun Hagstofunnar 2018

- Neysluútgjöld drógust saman um 4,9% að meðaltali frá tímabilinu 2012-2015 (2017).
- Hlutur matar og drykkjar í meðalútgjöldun dregst saman, sem og hlutur fata og skófatnaðar.
- Ferðalög og útgjöld á veitingastöðum jukust.
- Hlutfall húsnæðis, rafmagns og hita í meðalheildarútgjöldum stendur í stað.
- Getum dregið þá ályktun að neysla hafi almennt dregist saman...
 - ▶ ... en samsetning hennar tekið þó nokkrum breytingum.

Uppfærsla viðmiða árið 2018

- Uppfærsla á grunni *Rannsóknar á útgjöldum heimilanna 2013-2016*.
- Byggir á vinnu við upprunalegu viðmiðin.
 - ▶ Sömu útgjaldaflokkar til skoðunar.
 - ▶ Sömu breytur í aðhvarfsgreiningu.
- Meðferð gagna með öðrum hætti en áður.
 - ▶ Áður rötuðu allar athuganir úr rannsókn Hagstofunnar ekki inn í úrvinnslu neysluviðmiða.

Gerð viðmiða

- Tvenns konar viðmið, dæmigerð- og grunnviðmið.
- Dæmigerð viðmið:
- Dæmigerð neysla í þeim skilningi að helmingur heimila hafi minni neyslu og hinn helmingurinn meiri.
- Miðgildi útgjalda í 10 útgjaldaflokkum.
 - ▶ Miðgildi er metið í hverjum flokki fyrir sig að teknu tilliti til fjölskyldugerðar og búsetu.
- Tveir flokkar (Menntun & dagvistun og Ökutæki & almenningssamgöngur) sérgreindir.
 - ▶ Í samræmi við fyrri viðmið.

Útgjaldaflokkar

Útgjaldaflokkar	Útgjaldaflokkar
<u>Neysluvörur</u>	7. Menntun & dagvistun.
1. Matur, drykkjarvörur & aðrar dagvörur.	8. Veitingar.
2. Föt & skór.	9. Önnur þjónusta fyrir heimili.
3. Heimilisbúnaður.	<u>Tómstundir</u>
4. Raftæki & viðhald raftækja.	10. Tómstundir & afþreying.
<u>Þjónusta</u>	<u>Samgöngur</u>
5. Lyf, lækningavörur & heilsugæsluþjónusta.	11. Ökutæki & almenningsamgöngur.
6. Sími & fjarskipti.	12. Annar ferðakostnaður.

Grunnviðmið

- Nálgun á algjör grunnlífskjör í óeiginlegri merkingu.
 - ▶ Í dæmigerðum viðmiðum eru gögnin látin tala en vinnsla grunnviðmiða er háð huglægu mati.
- Ekki eiginleg fátækramörk eða lágmarksframfærsla.
- Byggja dæmigerðu viðmiðunum.
 - ▶ Reiknast sem hlutfall af neyslu dæmigerðra viðmiða.

Grunnviðmið

Útgjaldaflokkar	% af dæmigerðu viðmiði
<u>Neysluvörur</u>	
1. <i>Matur, drykkjarvörur  aðrar dagvörur.</i>	100%
2. <i>Ft  skr.</i>	64-82%
3. <i>Heimilisbnaur.</i>	10%
4. <i>Raftæki  viðhald raftækja.</i>	10%
<u>Þjónusta</u>	
5. <i>Lyf, lækningavörur  heilsugæsluþjnusta.</i>	100%
6. <i>Sími fjarskipti.</i>	75%

Grunnviðmið

Útgjaldaflokkar	% af dæmigerðu viðmiði
7. Menntun & dagvistun.	100%
8. Veitingar.	0%
9. Önnur þjónusta fyrir heimili.	75%
<u>Tómstundir</u>	
10. Tómstundir & afþreying.	37-52%
<u>Samgöngur</u>	
11. Ökutæki	60%
& almenningsamgöngur.	
12. Annar ferðakostnaður.	0%

Niðurstöður

- Neysluviðmiðin lækka í báðum flokkum.
- Skýringar?
- Ólík meðferð athugana.
- Krónutölulækkun útgjalda hlutfallslega meiri en hækkun verðlags.
- Viðmið ársins 2018 byggja á öðru neyslumynstri en viðmið ársins 2017.
- Niðurstöður sem byggja á úrtaki og kunngerðri (e. stated) neyslu eru háðar óvissu.
 - ▶ Úrtaksstærð- og aðferð hafa áhrif á mælingar.
 - ▶ Hegðun þátttakenda í útgjaldakönnuninni getur breyst meðvitað eða ómeðvitað á meðan rannsókn stendur yfir.

Dæmigerð viðmið

<i>Börn</i>	2018		Breyting 2017-2018	
	<i>Fullorðnir</i>		<i>Fullorðnir</i>	
	1	2	1	2
0	192.389	280.672	-13,7%	-16,0%
1	251.911	340.194	-10,8%	-13,5%
2	311.433	424.107	-8,9%	-10,1%
3	395.346	483.629	-5,9%	-8,9%
4	454.868	554.478	-5,1%	-10,2%

Grunnviðmið

<i>Börn</i>	2018		Breyting 2017-2018	
	<i>Fullorðnir</i>		<i>Fullorðnir</i>	
	1	2	1	2
0	79.350	139.088	-14,7%	-15,8%
1	118.903	178.640	-15,4%	-16,0%
2	158.455	218.193	-15,8%	-16,2%
3	198.008	257.746	-16,0%	-16,3%
4	237.561	297.229	-16,2%	-16,4%